

Kryptowaluty okiem cywilisty...

dr Jarosław Szewczyk, LL.M. –
adwokat, Szef Praktyki Sektora
Usług Finansowych Kancelarii
RKKW- KWAŚNICKI, WRÓBEL &
Partnerzy

Plan prezentacji

- I. Pojęcia „kryptowaluty” i „waluty wirtualnej” – podstawowe problemy definicyjne;
- II. Definicja legalna „waluty wirtualnej”;
- III. Kryptowaluty a prywatnoprawne konstrukcje normatywne;
- IV. Kryptowaluta a składniki mienia (w rozumieniu art. 44 KC);
- V. Możliwość „posiadania” kryptowaluty;
- VI. Kryptowaluta jako (i) dobro cyfrowe i dobro ekonomiczne, (ii) środek symbolizujący określone prawa lub obowiązki (iii) samoistny przedmiot świadczenia (iv) inny niż pieniądz miernik wartości (w rozumieniu art. 358 1 § 2 KC);
- VII. Propozycja definicji niecywilnoprawnej.

Definicja „waluty wirtualnej”

Zgodnie art. 2 ust. 2 pkt 26 ustawy z dnia 1 marca 2018 r. o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu (Dz.U. z 2018 r. poz. 723) przez „walutę wirtualną” rozumie się „cyfrowe odwzorowanie wartości, które nie jest:

- *prawnym środkiem płatniczym emitowanym przez NBP, zagraniczne banki centralne lub inne organy administracji publicznej,*
- *międzynarodową jednostką rozrachunkową ustanawianą przez organizację międzynarodową i akceptowaną przez poszczególne kraje należące do tej organizacji lub z nią współpracujące,*
- *pieniędzem elektronicznym w rozumieniu ustawy z dnia 19 sierpnia 2011 r. o usługach płatniczych,*
- *instrumentem finansowym w rozumieniu ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o obrocie instrumentami finansowymi,*
- *wekslem lub czekiem*

oraz jest wymienialne w obrocie gospodarczym na prawne środki płatnicze i akceptowane jako środek wymiany, a także może być elektronicznie przechowywane lub przeniesione albo może być przedmiotem handlu elektronicznego”.

Definicja „waluty wirtualnej”

„Waluta wirtualna” jest „cyfrowym odwzorowaniem wartości”, wymiennym w obrocie gospodarczym na prawne środki płatnicze i akceptowalnym jako środek wymiany.

- „odwzorowanie wartości”, zamiast jak się wydaje poprawniejszego językowo „**reprezentacja wartości**” (*a digital representation of value*).

Definicja „waluty wirtualnej”

Zgodnie z art. 2 pkt 6) projektu ustawy o Centralnej Bazie Rachunków, „waluta wirtualna” oznacza **zbywalne prawo majątkowe, którego przedmiotem jest cyfrowa reprezentacja wartości**, posiadająca swój ekwiwalent w środku płatniczym, traktowana jako środek wymiany i jednostka rozrachunkowa, nieposiadające statusu legalnego środka płatniczego i niebędące pieniądzem elektronicznym w rozumieniu ustawy z dnia 19 sierpnia 2011 r. o usługach płatniczych, które może być przekazywane, przechowywane lub sprzedawane za środki płatnicze drogą elektroniczną.

Kryptowaluty a konstrukcje normatywne

- Kryptowaluta może być przedmiotem pewnych praw majątkowych, natomiast sama w żadnym prawie nie jest.
- Nie jest stosunkiem obligacyjnym, uprawnieniem, nakazem, ani zakazem jakiegoś powinienego zachowania.
- Jako element rzeczywistości cyfrowej – sfery faktów – nie jest ona również prawem majątkowym, podmiotowym, zbywalnym, ani żadnym innym.
- W szczególności, nie jest ona prawem podmiotowym względnym, natomiast osoba, która sprawuje władztwo nad daną kryptowalutą nie jest z tego tytułu wierzycielem.
- Skoro „kryptowaluta” nie jest prawem podmiotowym, **niecelowe jest rozważanie kwestii jej zbywalności**, sposobu jej pierwotnego nabycia, jak również możliwości rozporządzenia nią.
- Nie sposób jest mówić o kryptowalucie jako o korzystnym stanie faktycznym kreującym pewną sytuację prawną w sferze stosunków cywilnoprawnych. Stanem takim mogłoby być dysponowanie określoną kryptowalutą (np. poprzez roszczenie do podmiotu prowadzącego portfel kryptowalutowy).

Składniki mienia

- „Kryptowaluta” nie stanowi składnika mienia w rozumieniu art. 44 KC.
- Niezależnie od tego, czy również pewne korzystne sytuacje faktyczne (takie jak posiadanie) uznamy za składniki mienia, kryptowaluta jako składnik mienia (nawet o specyficznej proveniencji) rozpatrywana być nie może.
- Dysponowanie określoną „kryptowalutą” niewątpliwie stanowi korzystną sytuację faktyczną dysponenta o wymiernej wartości majątkowej i może być uznane za składnik mienia.
- Taka korzystna sytuacja faktyczna, jako interes prawnie chroniony (niezależnie od tego czy jest ona chroniona przez konstrukcję prawa podmiotowego, czy nie), podlega ochronie konstytucyjnej (art. 20 i 21 Konstytucji RP) oraz konwencyjnej (art. 1 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka).

Czym jest?

- „Kryptowaluta” jest dobrem samymi w sobie (ekonomicznym i cyfrowym).
- Nie jest dobrem prawnym ani dobrem „symbolizującym” jakieś inne dobro (roszczenie, dług, uprawnienie itd.). Najpopularniejsze obecnie kryptowaluty, z reguły nie dają legitymacji do roszczenia wobec jakiegokolwiek podmiotu (operatora gry, świata wirtualnego lub portalu społecznościowego o wykonanie pewnej usługi, udostępnienie pewnej opcji lub przeniesienie jakiś praw).
- Jak niemal każdy element rzeczywistości (materialnej, wirtualnej, czy cyfrowej), mogą być one punktem odniesienia dla różnych pochodnych sytuacji prawnych.
- W ramach tzw. stosunków dwustronnie zindywidualizowanych, mogą być one przedmiotem powinnoego zachowania dłużnika, tj. przedmiotem świadczenia.
- Kryptowaluta może być również rozpatrywana w kategoriach innego niż pieniądź miernika wartości (w rozumieniu art. 358¹ § 2 k.c.). Służyć może zatem do waloryzacji umownej świadczenia pieniężnego. Ponieważ KC nie wprowadza żadnych ograniczeń, co do rodzajów przedmiotów (obiektów, wskaźników), które mogą posłużyć jako mierniki wartości i wyznaczać wysokość świadczenia pieniężnego, może nim być również „waluta wirtualna” / „kryptowaluta”.

Wstępna propozycja definicji

„Kryptowaluta” oznacza dobro cyfrowe, kreowane przy pomocy narzędzi kryptograficznych w ramach zdecentralizowanego systemu (bazy) danych, wykorzystywane w obrocie, przynajmniej w ramach pewnej grupy społecznej, jako miernik wartości, środek wymiany lub środek przechowywania wartości, dysponowanie którym nie daje jakichkolwiek roszczeń dysponentowi wobec jej emitenta (o ile w ogóle emitent istnieje).

Dziękuję za uwagę.